

ISTORIJA DIPLOMATIJE

David Đ. Dašić, *Istorija diplomatije*, Altera, Beograd, 2012, str. 604.

Nedavno je iz štampe izašla knjiga prof. dr Davida Đ. Dašića *Istorija diplomatije*, Beograd, 2012, u izdanju izdavačke kuće „Altera”, str. 604. Recenzenti su akademik prof. dr Miomir Dašić, prof. dr Čedomir Štrbac i prof. dr Đorđe N. Lopičić.

Diplomatija je oduvek bila predmet interesovanja i pažnje javnog mnjenja, najšire javnosti, stručne javnosti i nauke. Navedeno interesovanje za diplomatiju uslovalo je pojavu velikog broja radova o njoj. U čitavom svetu pojavile su se brojne knjige, sistematski radovi, monografije, memoarski radovi, zbornici radova, zbirke međunarodnih ugovora, priručnici, komentari, članci, rasprave, prikazi i osvrti. Ovi radovi doprineli su daljoj afirmaciji diplomatije, tako da je na ovaj način diplomatija postala dostupna kako stručnoj i naučnoj javnosti, tako i najširoj čitalačkoj publici.

U srpskoj literaturi koja obrađuje diplomatiju i istoriju diplomatije postoje brojni radovi, pre svega članci, rasprave, prikazi i osvrti, dok su knjige, monografije, sistematski radovi i zbornici radova mnogo manje zastupljeni. Knjige o istoriji diplomatije kod nas su publikovane u nekoliko stranih knjiga koje su prevedene na srpski jezik. To su: A. Debidur: *Diplomatska istorija Evrope od otvaranja Bečkog kongresa do zaključenja Berlinskog (1814–1878)*, knjiga prva, Beograd, 1933. i knjiga druga, Beograd, 1934; G.P. Guč, Jov. M. Jovanović: *Diplomatska istorija moderne Evrope od Berlinskog kongresa do Versajskog mira 1878–1919*, Beograd, 1933; *Istorija diplomatije*, sveska prva, u redakciji V.P. Potemkina, Beograd, 1945; *Istorija diplomatije*, sveska druga, u redakciji V.P. Potemkina, Beograd, 1949; *Istorija diplomatije*, sveska treća, u redakciji V.P. Potemkina, Beograd, 1951; Henri Kisindžer: *Diplomatija*, Beograd, 2006. – koje su bile nezaobilazno štivo kako praktičara, naučnika, tako i najšire čitalačke publike. Od svih navedenih knjiga o njenoj istoriji diplomatija je praktično najpotpunije obrađena u delu *Istorija diplomatije* u tri knjige u redakciji V.P. Potemkina.

O diplomatiji su pisali poznati srpski naučnici i političari u XIX i XX veku. Navešćemo samo neke od njih, bez rangiranja ili davanja ocene o njihovim radovima: Jovan Ristić, Stojan Novaković, Vladan Đorđević, Milan Piročanac, Čedomir Mijatović, Milovan Milovanović, Mihailo Gavrilović, Aleksa Ivić, Dimitrije Popović, Slobodan Jovanović, Vladimir Ćorović, Grgur Jakšić, Jovan M. Jovanović, Dragoslav Stranjaković, Vasilj Popović, Ilija Pržić, Vasa Čubrilović, Vojislav J. Vučković, Vladimir Stojančević, Branko Petranović, Vuk Vinaver, Ljiljana Aleksić-Pejković, Branimir Janković, Vasilije Krestić, Dragoljub R. Živojinović, Mihailo Vojvodić, Čedomir Popov, Andrej Mitrović, Radoš Ljušić, Slavenko Terzić, Bogdan Lj. Popović, Ranko Petković, Dušan T. Bataković, Vladislav Jovanović, Živadin Jovanović, Đorđe N. Lopičić, Miladin Milošević, Dragan Bogetić, Slobodan G. Marković, Čedomir Antić, Aleksandar Rastović, Stanislav Sretenović, Živorad Kovačević, Miloš Ković, Duško Lopandić, Vladimir Petrović i drugi. Međutim, navedeni uvaženi autori koji su pisali

veoma dobre i zapažene radove o diplomatiji, diplomatskoj istoriji i istoriji diplomatije, nisu napisali knjigu, monografiju ili sistematski rad koji bi u celosti obradio istoriju diplomatije.

U jugoslovenskoj literaturi između dva svetska rata istoriju diplomatije obrađuju knjige: dr Pavle Karović: *Diplomacija 1936*, Jovan M. Jovanović: *Diplomatska istorija Nove Evrope 1918–1938*, knjiga I, Beograd, 1938. i Jovan M. Jovanović: *Diplomatska istorija Nove Evrope 1918–1938*, knjiga II, Beograd, 1939, kao i Mirko V. Kisovac: *Diplomatski predstavnici*, Beograd, 1939.

Posle Drugog svetskog rata istoriju diplomatije obrađuju knjige sledećih autora: Vrleta Krulj: *Istorija diplomatije od Francuske revolucije do II svetskog rata*, sveska prva, Beograd, 1951; Vrleta Krulj: *Istorija diplomatije od Francuske revolucije do II svetskog rata*, sveska druga, Beograd, 1951; dr Bogdan Krizman: *O Dubrovačkoj diplomaciji*, Zagreb, 1951; dr Bogdan Krizman: *Što je diplomacija*, Zagreb, 1952; dr Branimir Janković: *Diplomatija savremeni sistem*, 1988; dr Miodrag Mitić: *Diplomatske i konzularne funkcije 1978*; Ranko Petković: *Subjektivna istorija jugoslovenske diplomatije 1943–1991*, Beograd, 1995; Radoslav M. Raspopović: *Diplomatija Crne Gore 1711–1918*, Podgorica–Beograd, 1996; dr Miodrag Mitić: *Problemi jugoslovenske diplomatije i diplomatske službe – prilog raspravi*, 1997; dr Miodrag Mitić: *Diplomatija, delatnost, organizacija, veština, profesija*, 1999; dr Miodrag Mitić: *Diplomatija kao sredstvo za promociju, ostvarivanje i zaštitu poslovnih interesa*, 2003; *Diplomatija – zbornik radova*, priredio dr Đorđe N. Lopičić, Beograd, 2006; prof. dr David Đ. Dašić: *Savremena diplomatija*, Beograd, 2008; Bogdan Lj. Popović: *Diplomatska istorija Srbije*, Beograd, 2010. i druge. Navedene knjige naših autora obrađuju materiju diplomatije i diplomatske istorije, a manje istoriju diplomatije. Očigledno je da su navedene knjige naših autora o istoriji diplomatije nedovoljne za period od dva veka postojanja srpske novovekovne države.

Knjiga prof. dr Davida Dašića *Istorija diplomatije* je prva ove vrste u našoj literaturi, jer obrađuje istoriju diplomatije počev od starog, preko srednjeg veka, novog veka, pa sve do savremenih događanja zaključno sa prvom dekadom dvadeset prvog veka. Naime, kao što smo naveli, sve knjige koje smo spomenuli obrađuju samo određene vremenske periode, znači samo parcijalno istoriju diplomatije, dok ova knjiga prof. Dašića obrađuje istoriju diplomatije u celini od najstarijih vremena pa sve do današnjih dana i u tome je jedinstvena, veoma važna i značajna.

Knjiga je podeljena u tri dela. Prvi deo sadrži „Staru diplomatiju“ u antičkom vremenu, zatim velike religije i diplomatiju u srednjem veku. Drugi deo sadrži klasičnu diplomatiju, koja obuhvata diplomatiju u novom veku do tridesetogodišnjeg rata, diplomatiju uoči i posle Vesfalskog mira, diplomatiju posle Bečkog kongresa, diplomatiju uoči i posle Berlinskog kongresa. Treći deo sadrži „Modernu diplomatiju“, diplomatiju posle Versajske konferencije, diplomatiju u Drugom svetskom ratu, diplomatiju u vreme hladnog rata, lokalne ratove posle Drugog svetskog rata do pada Berlinskog zida, diplomatiju uoči i posle pada Berlinskog zida, lokalne ratove i sukobe posle pada Berlinskog zida, zatim „Umesto zaključka“ i „Pax Americana“ i postamerički svet. Na kraju knjige data je domaća i strana

literatura, indeks ličnih imena, predmetni indeks pojmova, indeks geografskih pojmova, „*A brief contents of the book*“ i beleška o autoru.

Ova knjiga autora prof. dr Davida Dašića nastala je kao rezultat višegodišnjih predavanja koje je održao slušaocima osnovnih i postdiplomskih studija iz istorije diplomatije i savremene diplomatije na više univerziteta u nekadašnjoj Jugoslaviji, a sada u okruženju i regionu. Mišljenja sam da ova knjiga po svom sadržaju, sistematizaciji, načinu obrade, prezentaciji materije, analizama i objašnjenjima, daleko prevazilazi nivo fakultetskog udžbenika, što je poseban kvalitet knjige.

Popis korišćene domaće i strane literature zaista je obiman i impresivan, i ukazuje na to da je autor koristio i konsultovao najznačajnije domaće i strane radove o diplomatiji, kako iz ranijih vremena tako i savremene. Navedena literatura biće veoma korisna svim čitaocima ove knjige, jer će u njoj naći mnoge značajne i vredne radove koji nisu bili poznati ili dostupni širem krugu zainteresovanih korisnika.

Razmatrajući knjigu prof. dr Davida Dašića *Istorija diplomatije*, mogu sa sigurnošću da konstatujem da se radi o jednom ozbiljnom naučnom radu, koji na savremen i sistematski način obrađuje kompleksnu problematiku istorije diplomatije. Konceptcija čitave knjige je znalački urađena i realizovana. Raspored ove kompleksne materije istorije diplomatije veoma je stručno i znalački izvršen. Praktično je obrađena skoro celokupna istorija diplomatije od najstarijih vremena starog veka pa sve do današnjih dana. Napomenimo i to da je prof. dr David Dašić autor i sledećih zapaženih knjiga iz oblasti diplomatije: *Diplomatija ekonomska multilateralala i bilateralala*, Beograd, 2003. i *Savremena diplomatija*, Beograd, 2008.

Značajno je da je autor za sva poglavlja, kao i pojedine institute i pojmove, davao svoja mišljenja, i da ih je potkrepio slučajevima iz domaće i strane diplomatske prakse. Očigledno je da je autor, koji je bio profesionalni diplomata (ambasador SRJ u Brazilu, generalni konzul SFRJ u Njujorku i šef Trgovinske misije Crne Gore u Vašingtonu, u Saveznom ministarstvu inostranih poslova zamenik šefa Sektora za ekonomsku bilateralu i pomoćnik šefa Sektora za multilateralu, i član i šef brojnih državnih delagacija za pregovore u zemlji i inostranstvu), u knjizi svoja teorijska razmatranja i postavke dobro uklopio u svoja bogata diplomatska iskustva. Na taj način ova knjiga, pored uobičajene teorijske koncepcije, dobija još jedan vrlo značajan i važan kvalitet – obradu diplomatske prakse, što je retkost kod ovakvih knjiga. Knjiga je napisana razumljivim i jasnim jezikom, tako da je dostupna ne samo stručnjacima, diplomatama, pravnicima, istoričarima, politikolozima, naučnicima, javnim radnicima, publicistima, novinarima, nego i najširoj čitalačkoj publici koju interesuje problematika istorije diplomatije.

Na osnovu izloženog smatram da je knjiga prof. dr Davida Dašića *Istorija diplomatije* značajan doprinos našoj literaturi o problematici diplomatije uopšte i da se radi o vrednom, značajnom i korisnom radu koji će u ovoj veoma važnoj materiji popuniti prazninu koja se već decenijama oseća.

Jelena Đ. LOPIČIĆ JANČIĆ